

JP „Srbijašume“ Beograd

**GODIŠNJI PROGRAM UPRAVLJANJA RIBARSKIM
PODRUČJEM: “SIĆEVAČKA KLISURA” ZA 2020. GODINU**

Stručno lice

Ivana Stanković

dipl.inž.polj.za stočarstvo, spec.za lovnu privredu

Beograd, 2019. godine

PRAVNI OSNOV

Na osnovu odluke br: 4/2008-5 od 27. II. 2008. godine, a na osnovu člana 15. Zakona o šumama i člana 36. Statuta, Upravni odbor Javnog preduzeća za gazdovanje šumama „Srbijašume“, na sednici održanoj dana 27. II 2008. godine donosi Odluku kojom se odabrava Javnom preduzeću za gazdovanje šumama „Srbijašume“ da u granicama Parka prirode „Sićevačka klisura“, određenom Uredbom o zaštiti Parka prirode „Sićevačka klisura“ (Službeni glasnik RS broj 16/2000), na ribolovnim vodama ustanovi Ribarsko područje „Sićevačka klisura“.

Na osnovu čl.17. Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda (*Službeni glasnik RS“ br. 128/14 i 95/18 – dr. zakon*), korisnik donosi Godišnji program upravljanja Ribarskim područjem „Sićevačka klisura“ za 2020. godinu.

Članom 19. Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg (*Službeni glasnik RS“ br. 128/14 i 95/18 – dr. zakon*) predviđeno je da Godišnji program upravljanja ribarskim područjem sadrži:

- 1. procenu biomase i ribolovnog pritiska na riblji fond na osnovu godišnjih statističkih pokazatelja ulova ribolovaca i ribara;**
- 2. dozvoljeni godišnji i dnevni izlov ribe po vrstama;**
- 3. dinamiku poribljavanja ribarskog područja po vrstama i količini riba, vremenu i mestu poribljavanja, kao i potrebna novčana sredstva;**
- 4. mere i način zaštite i održivog korišćenja ribljeg fonda;**
- 5. program edukacije rekreativnih ribolovaca.**

Godišnji program upravljanja Ribarskim područjem „Sićevačka klisura“ za 2020. godinu donosi se prema navedenim poglavljima, a na osnovu Izmena i dopuna Programa upravljanja Ribarskim područjem „Sićevačka klisura“ za period 2013. - 2022. godine urađenim u skladu sa rezultatima sprovedenog monitoringa tokom 2016. godine, i analizom dostavljenih evidencionih obrazaca rekreativnih ribolovaca za 2018. godinu. Rezultati sprovedenog monitoringa tokom juna 2019. godine ukazuju da je stanje ribljeg fonda slično kao u proteklom periodu.

1. PROCENA BIOMASE I RIBOLOVNOG PRITISKA NA RIBLJI FOND NA OSNOVU GODIŠNJI STATISTIČKIH POKAZATELJA ULOVA RIBOLOVACA

Sastav ribljeg fond

Sićevačka klisura stavljena je pod zaštitu kao prirodno dobro od velikog značaja i svrstano je u II kategoriju zaštite kao Park prirode "Sićevačka klisura".

Na području Parka prirode "Sićevačka klisura" ustanovljen je režim zaštite III stepena na većem delu područja, površine od 6.555 ha i režim zaštite II stepena na lokalitetima Gradištanskog kanjona i Vis-Kusače ukupne površine 1.191 ha.

Osnovni vodotok Parka je donji deo srednjeg toka Nišave u dužini od oko 15 km. Odlikuje se relativno brzim tokom vode (do 1,8 m/s), kamenitim i stenovitim dnom, širinom korita do 18 m. Temperatura vode kreće se u istraživanom periodu od 3°C tokom zime do 19,5°C tokom toplih letnjih meseci. Kiseonika, uglavnom ima u optimalnim vrednostima. Prosečan višegodišnji proticaj Nišave iznosi 27,6 - 32 m³/s. Vodostaj osim od prirodnih zavisi i od režima rada hidroelektrana "Piroć" (dobija vodu iz akumulacije "Zavoj") i "Sićevo" na samoj Nišavi. Evidentiran je veliki broj izvora i vrela.

Granice Parka prirode "Sićevačka klisura" ujedno predstavljaju i granice Ribarskog područja "Sićevačka klisura" odnosno obuhvataju deo srednjeg toka reke Nišave u dužini od oko 15 km.

Analizom rezultata konstatuje se u reci Nišavi u okviru Parka prirode "Sićevačka klisura" prisustvo 6 vrsta riba pri čemu su dominantne: potočna mrena (*Barbus balcanicus*), klen (*Squalius cephalus*) i dvopruga uklija (*Alburnoides bipunctatus*). Usled čestog ispuštanja hladne dubinske vode iz Zavojkog jezera koja preko reke Temske dospeva u Nišavu, tokom decembra 2012. po prvi put je zabeleženo i prisustvo makedonske pastrmke (*Salmo macedonicus*). Ova pastrmka pripada Egejskom slivu ali verovatno iz reke Jerme ulazi u Nišavu.

Kvalitativni sastav ihtiofaune je usled izmenjenog vodnog režima i kvaliteta vode dosta promenjen, pa iako Nišava u ovom delu toka prelazi u tipičnu nizijsku vodu usled ispuštanja hladne dubinske vode, kvalitet vode je poboljšan ali su prirodni uslovi izmenjeni.

Sastav ribljeg fonda na Ribarskom području „Sićevačka klisura“ procenjivan je na osnovu eksperimentalnog izlova tokom letnjeg perioda godine i tokom decembra 2012. godine, kao i tokom sprovedenog monitoringa 2016. i 2019. godine.

Rezultati kvalitativno – kvantitativnih karakteristika ribolovnih voda tokom monitoringa 2019. godine prikazani su u tabeli 1.

Tabela 1. Rezultati stanje ribljeg fonda reke Nišave u granicama Ribarskog područja “Sićevačka klisura” posle sprovedenog monitoringa 2019. godine

Riblja vrsta	N/km	LS srednje (cm)	Uzrasne klase (%)				Biomasa (kg/km)	Realna produkcija (kg/km)	Potencijalna produkcija (kg/km)
			0+	1+	2+	≥3+			
klen (<i>Squalius cephalus</i>)	120	14,5		100			4,7		4,9
potočna mrena (<i>Barbus balcanicus</i>)	2200	8,4	15	64,3	20,7		46,4	42,8	48,9
rečna mrena (<i>Barbus barbus</i>)	140	13,5		100			8,1		8,54
dvopruga uklija (<i>Alburnoides bipunctatus</i>)	120	7,5			100		1,08		1,13
krkušā (<i>Gobio sp.</i>)	340	7			100		1,06		1,11
UKUPNO	2920						71,06	42,8	75

Monitoring ribolovnih voda ribarskog područja “Sićevačka klisura” tokom 2019. godine ukazuje na stanje slično prethodnom periodu. Zapaža se nesto nepovoljnije stanje populacija klena (*Squalius cephalus*), rečne mrene (*Barbus barbus*) i skobalja (*Chondrostoma nasus*). U odnosu na protekli period zapaža se veća biomasa i produkcija potočne mrene (*Barbus balcanicus*). Tokom monitoringa nisu lovljeni primerci makedonske pastrmke (*Salmo macedonicus*).

Rezultati stanja ribljeg fonda na ribarskom području „Sićevačka klisura“ procenjivani na osnovu eksperimentalnog izlova tokom letnjeg perioda godine i tokom decembra 2012. godine, kao i tokom sprovedenog monitoringa 2016 prikazani su u tabeli 2.

Tabela 2. Kvalitativan i kvantitativan (broj ulovljenih primeraka svake vrste u uzorku) sastav zajednice riba na području Parka prirode „Sićevačka klisura“

Vrsta ribe / lokalitet	Nišava Sićevo ranija istraživanja	Decembar 2012.	Septembar 2016. MONITORING
makedonska pastrmka (<i>Salmo macedonicus</i>)	-	3	6
dvopruga uklija, pliska (<i>Alburnoides bipunctatus</i>)	6	25	12
mrena (<i>Barbus barbus</i>)	7	1	9

krkuša (<i>Gobio sp.</i>)	6	3	1
klen (<i>Squalius cephalus</i>)	10	7	4
potočna mrena (<i>Barbus balcanicus</i>)	43	21	10
skobalj (<i>Chondrostoma nasus</i>)	3	1	2

Procena biomase, realne i potencijalne produkcije konstantovanih ribljih vrsta u reci Nišavi u okviru Parka prirode „Sićevačka klisura“ posle sprovedenog monitoringa 2016. godine prikazani su u tabeli 3.

Tabela 3 . Odnos biomase, realne i potencijalne produkcije ribljih vrsta u Nišavi u okviru Ribarskog područja “Sićevačka klisura” posle sprovedenog monitoringa 2016. godine

Reka VRSTA RIBE/prod.	Nišava, Sićevo. MONITORING 2016.		
	Biomasa kg/km	Realna produkcija kg/km	Potencijalna produkcija kg/km
makedonska pastrmka (<i>Salmo macedonicus</i>)	14,2	4,78	12,08
potočna mrena (<i>Barbus balcanicus</i>)	7,63	5,54	6,45
rečna mrena (<i>Barbus barbuis</i>)	22,7	13,21	19,21
dvopruga uklija (<i>Alburnoides bipunctatus</i>)	2,06	-	0,86
krkuša (<i>Gobio sp.</i>)	1,32	-	1,12
klen (<i>Squalius cephalus</i>)	9,6	5,64	8,12
skobalj (<i>Chondrostoma nasus</i>)	31,1	17,08	26,4
UKUPNO	88,61	48,25	75
SVEGA	740,77	403,37	627

Na osnovu rezultata izvršenog monitoringa 2016. godine a uzimajući u obzir prethodne rezultate, o stanju ribljeg fonda može se reći sledeće:

1. Kod svih ribljih vrsta zapaža se povoljan odnos između biomase, realne i potencijalne produkcije. U odnosu na protekli period zapaža se povoljnije stanje populacija klena, a posebno rečne mreke i skobalja.
2. Stanje populacija makedonske pastrmke je u odnosu na protekli period povoljnije u pogledu odnosa biomase, realne i potencijalne produkcij.

Na osnovu Pravilnika o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva („Službeni glasnik RS”, br. 5/10, 47/11, 32/16 i 98/16) na ribarskom području nisu prisutne strogo zaštićene riblje vrste. Na ribarskom području prisutne su zaštićene i strogo zaštićene vrste vodozemaca i gmizavaca.

Osim navedenih vrsta riba koje su evidentirane u izlovnom uzorku, na osnovu podataka ribolovaca i podataka Zavoda za zaštitu prirode, utvđeno je i prisustvo drugih ribljih vrsta kao što su: babuška (*Carassius auratus*), deverika (*Abramis brama*), bodorka (*Rutilus rutilus*), som

(*Silurus glanis*), Keslerova krkušica (*Gobio kessleri*), vijun (*Cobitis taenia*), zlatni vijun (*Sabanejewia aurata*).

Osim navedenih vrsta, na osnovu ankete ribolovaca ima indicija i na prisutvo mladice (*Hucho hucho*). Mladica je u reku Nišavu neplanski unešena verovatno od strane ribolovaca. S obzirom da reka Nišava prima hladnu vodu iz jezera Zavoj preko HE "Piro" to je adaptacija ove salmonidne vrste moguća. Na ovu mogućnost ukazuje i sve veće prisustvo makedonske pastrmke u ovoj reci. Eksperimentalnim izlovom za sada prisustvo mladice u Nišavi nije potvrđeno.

Ribolovni pritisak na području Parka prirode "Sićevačka klisura" projektovan je u odnosu na broj prodatih dozvola tokom 2012. godine koji je iznosio ukupno 100 godišnjih i 50 dnevnih. Međutim područje parka je okruženo delom Ribarskog područja "Južna Morava 2" gde je broj ribolovaca daleko veći. Anketom je međutim utvrđeno da je prosečan broj ribolovaca koji peca u okviru Parka prirode "Sićevačka klisura" relativno mali, prosečno oko 5 ribolovaca dnevno. Ako pođemo da tokom 60 dana svaki ribolovac ulovi prosečno 0,8 kg, u tom slučaju bi ukupno ribolovno opterećenje iznosilo oko 240 kg. S obzirom na nepovoljnu starosnu strukturu populacija klena, rečne mreše i skobalja mora se dodati i bar 10% krivolova (verovatno najviše od strane lokalnog i stanovništva bližih urbanih naselja). U tom slučaju bi projektovani pritisak iznosio oko 360 kg, a što je prema rezultatima monitorngna iz 2016. godine nešto manje od procenjene realne produkcije.

Tokom 2018. godine na Ribarskom području "Sićevačka klisura" prodato je 35 godišnjih dozvola za rekreativni ribolov. Učešće ribljih vrsta u ulovu rkrativnih ribolovaca prikazano je u tabeli 4.

Tabela 4. Riblje vrste u ulovu rekreativnih ribolovaca na Ribarskom području „Sićevačka klisura“ tokom 2018. godine

Godina	2018.	Rekreativni ribolovci	
		Broj jedinki	Masa (kg)
Redni broj	Vrsta ribe		
1.	klen (<i>Squalius cephalus</i>)	41	18
2.	skobalj (<i>Chondrostoma nasus</i>)	73	42
3.	potočna mreša (<i>Barbus peloponnesius</i>)	52	8
4.	Ukupno	166	68

2. DOZVOLJENI GODIŠNJI I DNEVNI IZLOV RIBE PO VRSTAMA

Na osnovu sadašnjeg stanja ribljeg fonda, a u cilju zaštite populacija ribljih vrsta u vodama Ribarskog područja "Sićevačka klisura", tokom 2020. godine primeniće se režim ribolova rikazan u tabeli 5.

Tabela 5. Dnevni ulov rekreativnog ribolovca na Ribarskom području „Sićevačka klisura“ u 2020. godini

RIBOLOVNA VRSTA	DNEVNI ULOV	
	Ustanovljava se ograničenje mase dnevnog ulova rekreativnih ribolovaca za ulov klena, rečne mreke i skobalja na maksimalno 3 kg	
	Minimalna dužina	Maksimalan broj komada
klen (<i>Squalius cephalus</i>), skobalj (<i>Chondrostoma nasus</i>)	30cm	2
rečna mreka (<i>Barbus barbus</i>)	35cm	2
makedonska pastrmka (<i>Salmo macedonicus</i>)	25cm	2
som (<i>Silurus glanis</i>), štuka (<i>Esox lucius</i>), šaran (<i>Cyprinus carpio</i>), deverika (<i>Abramis sapa</i>)	samo po principu "ulovi pa pusti"	

Makedononska pastrmka može se loviti sa minimalnom dužinom od 25 cm i to u količini od ukupno dve pastrmke dnevno i to samo na veštački mamac (mušica, varalica). Ribolov drugih vrsta koje se javljaju retko i sporadično na ovom području kao što su: som, štuka, šaran i deverika tokom 2020. godine dozvolićemo samo po principu "ulovi pa pusti".

Osim ograničenja dnevnog ulova, primenjivace se i sledeće:

- ✚ **Rekreativni ribolov je dozvoljen samo u granicama obeležene deonice na reci Nišavi koja počinje od mosta u Proseku pa do akumulacije za hidrocentralu „Ostrovica“, tj. do mosta u Ostrovici. Ribolov je dozvoljen duž obe obale.**
- ✚ **Rekreativni ribolov (godišnji period ribolova) je ograničen na period od 15. marta do 30. septembra.**
- ✚ **Osim godišnjeg ograničenja, ograničava se i trajanje dnevnog ribolova na predviđenoj deonici i to od 8 do 19 časova svakog dana.**
- ✚ **U okviru režima zaštite II stepena na potezu Gradištanskog kanjona, ribolov je zabranjen.**

- ✚ Na rečnoj akumulaciji iznad brane u Sićevačkoj klisuri pecanje iz čamca nije dozvoljeno.
- ✚ Ribolov makedonske pastrmke dozvoljen je isključivo na veštački mamac (mušica, varalica).
- ✚ Maksimalni dnevni broj ribolovaca na ribolovnoj vodi je ograničen i iznosi ukupno 20 ribolovaca dnevno.
- ✚ U posebnom staništu riba zabranjen je svaki oblik ribolova. Posebno stanište je završni deo akumuliranog dela reke Nišave (brana "Sićevo"), odnosno deo toka reke na prelazu iz mirnog u brži tok uzvodno u dužini od 2 km do mesta zvanog Banjica (koordinata granica posebnog staništa su N:43.19.173; E:22.10.356 do N:43.18.080; E:22.11.480).

3. DIMANIKA PORIBLJAVANJA RIBARSKOG PODRUČJA PO VRSTAMA I KOLIČINI RIBA, VREMENU I MESTU PORIBLJAVANJA, KAO I POTREBNA NOVČANA SREDSTVA

Poribljavanja nisu predviđena na ovom području tokom 2020. godine, pa samim tim nisu planirana novčana sredstva za ovu namenu.

4. MERE I NAČIN ZAŠTITE I ODRŽIVOG KORIŠĆENJA RIBLJEG FONDA

Najvažnije mere koje ćemo tokom 2020. godine primenjivati na ribarskom području su:

- ✚ U skladu sa Zakonom o zaštiti i održivom korišćenju ribljevog fonda (*Službeni glasnik RS* br. 128/14 i 95/18 – dr. zakon) korisnik ribarskog područja koje se nalazi u zaštićenom području dužan je da program upravljanja ribarskim područjem uskladi sa planom upravljanja zaštićenim područjem.
- ✚ Osim zaštite prirode, program predviđa i razvoj sportko rekreativnog ribolova i to van režima zaštite II stepena, odnosno samo u režimu zaštite III stepena, a koja obuhvata i najveći deo parka.
- ✚ *Organizovaćemo kontolu i čuvanje posebnih staništa riba*, što podrazumeva: sprečavanje bilo kakvog oblika ribolova i/ili krivolova (totalna zabrana lova), zabraniće se bilo kakva seča šuma ili bilo kakve druge aktivnosti u blizini posebnih staništa pa i na širem

području ako je to neophodno, neće se dozvoljavati bilo kakav transport preko reke i bilo kakvi radovi u koritu na i u blizini posebnih staništa. Navedene mere, primenjivaće se na posebnom staništu, koje je najvećim delom plodište, u završnom delu akumuliranog dela reke odnosno na prelazu iz mirnog u brži deo toka reke u dužini od 2 km. Na ovom delu postavice informativnu tablu sa natpisom: «Posebno stanište riba-zabranjen svaki oblik ribolova!».

- ✚ mere zaštite su istaknute na informativnim tablama koje su postavljene na početnoj i krajnjoj tački deonice predviđene za ribolov, kao i na štampanom materijalu koji će se ribolovcima podeliti prilikom kupovine dozvole.
- ✚ Pratićemo promene u hidrološkom režimu, nagla ispuštanja vode iz mikroakumulacije “Sićevo”, pogotovo u period mresta, i preduzeti mere zaštite ribljeg fonda u skladu sa Programom upravljanja Ribarskim područjem „Sićevačka klisura“.
- ✚ Obaveštavaćemo inspekcijску službu o svakom obliku zagađivanja reke u zaštićenom području. Ovo podrazumeva pre svega pojavu izlivanja otpadnih voda sa regionalnog puta, ruralnih naselja i odlaganje čvrstog otpadnog materijala iz domaćinstava na obalama reke (plastika, staklo, metal i sl., male deponije).

5. PROGRAM EDUKACIJE REKREATIVNIH RIBOLOVACA

Edukacija rekreativnih ribolovaca podrazumeva izradu štampanog edukativnog materijala u vidu brošure- flajera, sa zakonskim i podzakonskim pravilima ponašanja rekreativnih ribolovaca na ribolovnoj vodi. Ovaj štampani materijal biće podeljen ribolovcima pri kupovini godišnjih dozvola. Promocija ribolovne voda ribarskog područja preko interneta kao i svih oblika javnog informisanja. Organizovanje rekreativnih i sportskih manifestacija u cilju promocije ribolovnih voda kako za domaće tako i za ribolovce iz regiona i drugih zemalja.

Osim ovoga, a u skladu sa mogućnostima, korisnik će organizovati tematske ribolovne skupove, na kojima će promovisati dobre strane bavljenja rekreativnim ribolovom, odnosno uvoditi u svet rekreativnog ribolova mlađe populacije. Ove aktivnosti imaju za cilj povećanje broja ribolovaca koji će se u budućnosti ovom aktivnošću baviti, a u skladu sa tendencijom očuvanja i uvećanja ribljeg fonda.